

Ülevaade jäätmehoolduse olukorrast valdades ja linnades

*Kas vallad ja linnad on jäätmeseadusest tulenevaid
ülesandeid täitnud?*

Ülevaade jäätmehoolduse olukorrast valdades ja linnades

Kas vallad ja linnad on jäätmeseadusest tulenevaid ülesandeid täitnud?

Kokkuvõte

Mida me uurisime?

Riigikontroll analüüsis jäätmehoolduse olukorda Eesti omavalitsustes ning hindas, kuidas omavalitsused on jäätmehoolduse korraldamisel oma kohustusi täitnud. Käesoleva ülevaate koostamise käigus selgunud asjaolud ei ole järeldustes seotud konkreetsete valdade ja linnadega, vaid neid on kasutatud üldistatuna tähelepanu juhtimiseks jäätmehoolduse arendamisel omavalitsustes valitsevatele probleemidele.

Miks see teema on oluline?

Laiemas vaates on oluline, et jäätmehoolduses rakendatavad meetmed toimivad ja toetavad säästlikku ressursikasutust, vähendavad jäätmete keskkonnamõju ning tagavad seeläbi puhtama elukeskkonna. Pidades silmas just puhast elukeskkonda, võib eeldada, et toimiv jäätmehooldus on rahva enamuse huvi ja õigustatud ootus.

Jäätmehoolduse olukord sõltub seejuures paljuski kohaliku omavalitsuse tegevusest, kellele seadus on selles osas pannud mitmeid kohustusi ning kes kohalikke olusid tundes ja arvestades korraldab jäätmehooldust kohapeal. Omavalitsuse otsustest sõltub inimeste igapäevane käitumine jäätmetekitajana, kuna just omavalitsuse tasandil tuleb täpselt kindlaks määrata, kuidas oma elu- või tegevuskohas jäätmeid koguda, vedada ja hävitada.

Teise aspektina iseloomustab jäätmehoolduskohustuste täitmine või täitmata jätmise ühe osana omavalitsuse ülesannetest omavalitsuste üldist haldussuutlikkust ja võimet korraldada kohalikku elu.

Mida me järelame?

Ülevaate koostamisel selgunud asjaolusid kokku võttes teeb Riigikontroll jäätmehoolduse olukorra kohta valdades ja linnades alljärgnevad tähelepanekud.

- **Mitmed omavalitsused ei täida seadusest tulenevaid otseseid kohustusi jäätmehoolduse korraldamiseks.** Ligikaudu 43% omavalitsustest ei ole täitnud korraldatud jäätmeveo kohustust, ning ligikaudu 30% kohustust koostada jäätmekava. Mõnevõrra parem on olukord jäätmehoolduseeskirjadega, mis puuduvad 5% omavalitsustest.
- **Jäätmehoolduseeskirjades esineb puudusi.** Osa omavalitsuste jäätmehoolduseeskirjad ei vasta sisult seaduse nõuetele ega reguleeri piisavalt jäätmehoolduse korralduslikke küsimusi ning järelevalve aluseid.

- **Korraldatud jäätmeveost vabastatute osakaal erineb omavalitsustes mitmeid kordi.** Vaadeldud omavalitsustes ulatus vabastatute osakaal 0,1–28%. Seadmata siinkohal kahtluse alla vabastamiste õigsust, rõhutab Riigikontroll, et vabastuste põhjendatust peab toetama regulaarne järelevalve.
- **Omavalitsuste arv, kes teevad jäätmehoolduse korraldamiseks selleks loodud organisatsioonide kaudu koostööd, on piiratud.** Koostöö jäätmehoolduse korraldamisel on end positiivsete näidetega mitmel pool õigustanud, kuid sellele vaatamata ei ole suur osa omavalitsustest (ca 100) samas vormis koostööd vajalikuks pidanud. Riigikontroll leiab, et koostööst peaks avalduma kasu eelkõige väiksematele omavalitsustele.
- **Valdkonna korraldamisel saab välja tuua ka positiivseid arenguid.** Jäätmete liigiti kogumise võimaluste arendamiseks on omavalitsustes asunud looma jäätmejaamade ja -kogumispunktide võrgustikku, kuigi omavalitsuste aktiivsus selles osas on olnud erinev.

Rohkemal või vähemal määral on omavalitsustes asunud tähelepanu pöörama ka elanikkonna jäätmealase teadlikkuse tõstmisele. Samas tuleb mainida, et teavitustöö edukus sõltub paljuski selle järjepidevusest ning mõju ei ole võimalik saavutada ühekordsete meetmetega.

Sisukord

Valdkonna lühitutvustus	4
Jäätmehoolduse suunamine ja koostöö	6
Jäätmehoolduse alusdokumentide koostamine	6
Jäätmealane teavitamine	8
Järelevalve jäätmekäitluse üle	8
Omavaheline koostöö	9
Jäätmekäitluse organiseerimine	11
Jäätmete liigiti kogumine	11
Jäätmevedu	12
Prügilad	16
Ülevaate iseloomustus	18
Lisa A: Jäätmeveo konkursi korraldanud KOVid	19
Lisa B: Koostöövormide levik	20

Valdkonna lühituvustus

Jäätmehooldus – jäätmekäitlus, järelevalve jäätmekäitluse üle ning jäätmekäitluskohtade järelehooldus.

Jäätmekäitlus – jäätmete kogumine, vedu, taaskasutamine ja kõrvaldamine

1. Üldtunnustatud põhimõtete kohaselt rajaneb nüüdisaegne **jäätmehooldus** nn jäätmehierarhial, mis eeldab, et esmajärjekorras püütakse jäätmete teket vältida; kui see ei osutu võimalikuks, tuleb teisese meetmena püüda tekkinud jäätmeid võimalikult suures ulatuses taaskasutada ning alles viimase abinõuna tegeleda jäätmete kõrvaldamisega. Eesti kiire majandusliku arenguga seoses on meil aastas tekkiv jäätmete kogus näidanud viimasel ajal püsivat tõusutrendi, ulatudes 2006. a juba *ca* 20 miljoni tonnini. Tekkivatest jäätmetest moodustavad seejuures suure osa põlevkivienergeetikaga seotud jäätmed.

Tabel 1. Jäätmete teke Eestis (tonnides)

	2002	2006
Tekkinud jäätmeid kokku,	14 467 655	20 148 953
sh olmejäätmed	492 646	593 292
Taaskasutamisele suunatud jäätmeid	2 609 971	7 457 581
osakaal tekkinud jäätmetest	18%	37%
sh olmejäätmed	16 219	179 704
osakaal tekkinud olmejäätmetest	3%	30%
Prügilatesse ladestatud jäätmeid	10 450 195	10 972 756
osakaal tekkinud jäätmetest	72%	54%
sh olmejäätmed	362 658	373 271
osakaal tekkinud olmejäätmetest	74%	63%

Allikas: Statistikaamet (jäätmebilanss jäätmeliigi järgi)

2. Nagu tabelist 1 nähtub, on aastas tekkiva jäätmekoguse suurenemise kõrval positiivse ilminguna võimalik täheldada taaskasutatavate jäätmete osakaalu kasvu ning ladestatavate jäätmekoguste osakaalu langust. Viimane viitab sellele, et jäätmehoolduse korraldamisel on suudetud riigis tekitada vajalik areng, mis on lähendanud jäätmehoolduse korralduse vastavust jäätmehierarhia põhimõttele. Kuigi jäätmete taaskasutamise suurenemise ja ladestamise vähenemise osas on märgata edusamme, on endiselt probleemiks jäätmete tekke kiire kasv (perioodil 2002–2006 aastas keskmiselt 9%), millel on tugev seos üldise majandusliku arenguga. Selle seose katkestamine on kujunenud tänapäeva jäätmehoolduse võtmeprobleemiks ning selle olulisus on esile tõstetud ka Eesti **riigi jäätmekavas** aastateks 2008–2013.

3. Riigi jäätmekavas on nimetatud perioodiks võetud üldiseks eesmärgiks vähendada tekkivate jäätmete ohtlikkust ja jäätmete ladestamist ning suurendada jäätmete taaskasutamist. Üldise eesmärgi saavutamiseks on kavandatud koos erineval hulgal alategevustega viis meetet, mis puudutavad jäätmehoolduse korraldamise pikaajalist planeerimist, jäätmehoolduse infrastruktuuri arendamist, vanade reostuskollete likvideerimist, jäätmetekke vähendamiseks ja -hoolduse arendamiseks toetuste ja regulatsioonide süsteemi arendamist ning seire- ja järelevalvesüsteemi tõhustamist. Olulist panust nähakse meetmete juures ka kohalikul omavalitsusel, kes kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse kohaselt on kohustatud oma territooriumil jäätmehooldust

Riigi jäätmekava – Vabariigi Valitsuse kinnitatud plaan jäätmehoolduse arendamiseks riigis.

korraldama.¹ Eraldi rõhutatakse riigi jäätmekavas, et olmejäätmete osas on just kohaliku omavalitsuse tasand kõige olulisem.

4. Kohaliku omavalitsuse üksuse (edaspidi KOV) täpsemad ülesanded jäätmehoolduse korraldamisel määrab kindlaks jäätmeseadus. Viimase kohaselt seisnevad KOVi ülesanded järgnevas:

- **arendada jäätmehooldust** oma haldusterritooriumil,
- korraldada jäätmete sortimist ja liigiti kogumist,
- koostada jäätmehoolduse arendamiseks jäätmekava,
- rakendada korraldatud jäätmevedu, sh asutada jäätmevaldajate register ja pidada seda,
- kinnitada jäätmehoolduse korraldamiseks jäätmehoolduseeskiri,
- teha jäätmehoolduseeskirja täitmise üle pidevat järelevalvet,
- kooskõlastada piirkondliku keskkonnateenistuse poolt antavad jäätmeload².

5. Lisaks jäätmeseadusele reguleerib KOVi kohustusi jäätmete sortimise ja liigiti kogumise korraldamisel ka pakendiseadus, mille kohaselt on KOVi ülesanne korraldada oma territooriumil pakendite ja pakendi-jäätmete kogumist.³

6. Rahandusministeeriumile esitatud **kuuaruannetest** selgub, et KOVid kulutasid jäätmekäitlusele⁴ 2007. a ca 380 miljonit krooni, mis moodustas ca 2% eelarve kogukuludest. Samal tasemel eelarve kogukuludest on jäätmekäitluseks kasutatud rahalised vahendid olnud ka mitmel varasemal aastal. Võttes aluseks sama perioodi kohta esitatud andmed **saldoandmike** infosüsteemis, selgub, et suure osa jäätmekäitlusega seotud kuludest moodustavad korrashoiukulud (ca 60%), st KOVi enda organiseeritud jäätmete kogumise ja transpordi kulud. Jäätmehoolduse arendamiseks kasutatud täpset rahasummat aga ei ole võimalik siinkohal nimetada, kuna sellist kululiiki finantsarvestuses ei eristata.

7. Lisaks oma rahale on jäätmehoolduse arendamiseks KOVidel võimalik taotleda toetust ka SA-lt Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK). Perioodil 2006–2007 esitas 101 KOVi keskkonnaprogrammide kaudu KIKile jäätmealasteks projektideks kokku 195 taotlust, millest on rahuldatud 85% summas 106 miljonit krooni. Suurem osa projektidest on seotud ohtlike jäätmete kogumisega, jäätmejaama või -kogumispunkti rajamisega ning prügilate sulgemise ja korrastamisega. KIKi vahendusel on suunatud KOVide jäätmehoolduse projektidesse ka Euroopa Liidu

¹ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus, § 6

² Jäätmelubade kooskõlastamist käesolevas ülevaates ei käsitleta, kuna see on üks osa keskkonnalubade kooskõlastamise üldisest protsessist, mille probleemistik ei seondu üksnes jäätmevaldkonnaga.

³ Pakendiseadus, § 15

⁴ Eelarveklassifikaatori tegevusala tähis 05100 (jäätmekäitus) – jäätmete kogumine, käitlemine, kõrvaldamine ja nende süsteemide haldamine, järelevalve, inspekteerimine, käitamine, toetamine ning toetused ja subsiidiumid selliste süsteemide käitamiseks, ehitamiseks, hooldamiseks ja parandamiseks

Jäätmehoolduse arendamine – jäätmealase teabe levitamine, jäätmealane nõustamine, jäätmehoolduse kavandamine ning muud tegevused, mis aitavad vältida jäätmeteket ja tõsta jäätmehoolduse taset.

Kuuaruanne – kohaliku omavalitsuse poolt üks kord kuus Rahandusministeeriumile ja maavalitsusele esitatav eelarve tulude, kulude ja finantseerimistehingute kassalise täitmise aruanne.

Saldoandmik – Rahandusministeeriumile elektrooniliselt esitatav aruanne raamatupidamiskontode saldode kohta.

Ühtekuuluvusfondi ning Euroopa Regionaalarengufondi raha. Esimesest rahastatakse Tallinnas Pääsküla prügila sulgemist, Pärnumaa jäätmemajanduse nimelist projekti ja on rahastatud Jõelähtme prügila rajamist (projektide toetuste kogumaksumus ca 274 miljonit krooni). Euroopa Regionaalarengufondist on eraldatud 21 KOVi jäätmevaldkonna projektidele ca 35 miljonit krooni.

Jäätmehoolduse suunamine ja koostöö

Jäätmehoolduse alusdokumentide koostamine

Valla või linna jäätmekava – omavalitsuse tasemel tehtud plaan jäätmehoolduse arendamiseks.

Jäätmehoolduseeskiri – KOVi kehtestatud jäätmehoolduse korraldust ja järelevalvet reguleeriv kord.

Osali KOVIDel puudub endiselt jäätmekava ja jäätmehoolduseeskiri

8. KOVi põhirolli jäätmehoolduses tuleb näha tegevuskeskkonna kujundajana, kes loob oma haldusterritooriumil valdkonna arengu eeldused, kehtestab jäätmehoolduses osalejate jaoks reeglid ning kontrollib nende täitmist.

9. Arvestades riigi jäätmekava, tuleb KOVi territooriumil toimuva jäätmehoolduse täpsemate arengusuundade ja tegevuste määramiseks koostada **valla või linna jäätmekava**. Valla või linna jäätmekavas tuleb kirjeldada jäätmehoolduse hetkeolukorda, kava mõju keskkonnale (sh hinnang jäätmekäitluseks vajalike loodusvarade kasutamise kohta), määrata kava kehtimise perioodiks jäätmehoolduse arendamisel taotletavad eesmärgid ja nende saavutamiseks kasutatav raha. Samuti tuleb valla või linna jäätmekavas käsitleda korraldatud jäätmeveo ja jäätmete liigiti kogumise arendamise ning jäätmehoolduse rahastamise küsimusi. Siinkohal tuleb rõhutada, et jäätmekava ei ole pelgalt dokument, mis kinnitab ühe seadusest tuleneva kohustuse täitmist, vaid see peaks kajastama KOVi läbimõeldud valikuid ja võimalusi jäätmehoolduse arendamisel, millele hilisemad KOVi otsused tuginevad.

10. Jäätmehoolduse korralduslikud nõuded valla või linna territooriumil tuleb reguleerida KOVi **jäätmehoolduseeskirjaga**, mis jäätmekava kõrval on teine oluline jäätmehooldust puudutav dokument. Jäätmehoolduseeskiri peaks sisaldama nõudeid ja juhiseid jäätmete kogumiseks, veoks ja käitluseks ning reegleid selle üle toimuvaks järelevalveks.

11. KOVide veebilehtedel olevaid õigusakte ning Keskkonnaministeeriumi juba varem samas küsimuses kogutud infot analüüsides hindas Riigikontroll üldistavalt, kuidas on KOVid täitnud jäätmeseadusest tulenevat kohustust kinnitada jäätmekava ja kehtestada jäätmehoolduseeskiri. Analüüsi tulemustest järeldub, et ligikaudu 34% KOVIDest puudub praegu kehtiv jäätmekava, samal ajal kui jäätmehoolduseeskiri on puudu vaid 5% KOVIDest. Kuigi KOVide hulgas, kes ei ole nimetatud dokumente kehtestanud, on esindatud nii suuremaid kui ka väiksemaid valdasid ja linnasid erinevatest maakondadest, on valdavas osas tegemist siiski alla 3000 elanikuga KOVIDega. Kuna nõue koostada jäätmekava ja kehtestada jäätmehoolduseeskiri kehtib seaduse sõnastuses juba aastaid, näitab nende dokumentide puudumine paljudes KOVIDes viimaste vähest suutlikkust tegeleda vajalikul määral kõigi kohaliku elu korraldavate küsimustega.

Arengu tagamiseks rakendatavad meetmed on võrdlemisi sarnased

12. Riigikontroll analüüsis 30 erineva suuruse ja erinevast maakonnast KOVi jäätmekava, et selgitada ja anda ülevaade, mida KOVID jäätmehoolduse arendamiseks kavatsevad ette võtta ning millised valdkonnad on jäätmehoolduse arendamisel eelistatamad.

13. Kõigis vaadeldud jäätmekavades on kirjeldatud meetmeid korraldatud jäätmeveo rakendamiseks, ohtlike jäätmete kogumiseks ning biolagunevate jäätmete kogumiseks ja käitlemiseks. Enamikus kavades on tähtsustatud ka jäätmevaldajate registri loomist ja arendamist (95% kavades), elanike ja ettevõtete teavitamist ning keskkonnateadlikumaks muutmist (95%), pakendite liigiti kogumist (85%), ehitusjäätmete kogumist ja käitlemist (80%), jäätmekavade või -hoolduseeskirjade ajakohastamist (80%) ning suurjäätmete kogumise korraldamist (75%). Mõnevõrra vähem on peetud vajalikuks eraldi loetleda meetmeid ka paberi- ja kartongijäätmete (65%) ja probleemtoodete kogumise korraldamise osas (65%) ning ebaseaduslike ladestamispaikade likvideerimiseks ja järelevalve tõhustamiseks (40%).

14. Meetmete detailsus on KOVide kaupa väga erinev ning sageli on kirjeldatud meetmeid üldsõnaliselt, kuid on ka teistsuguseid näiteid. Nii võib välja tuua, et ohtlike ja suurjäätmete kogumiseks on üsna levinud perioodiliste kogumisaktsioonide korraldamine, ehitusjäätmete kogumise paremaks korraldamiseks aga kavatsus siduda tulevikus ehitusel tekkivate jäätmete käitlemine ehitusdokumentatsiooniga ja erinevate lubade väljastamisega. Samuti oli jäätmete liigiti kogumise võimaluste arendamise osas enamikus vaadeldud kavades toodud välja kogumispunktide või jäätmejaama rajamine (85% kavades).

Osas KOVide jäätmehoolduseeskirjades puudub vajalik info

15. Miinimumnõuded KOVi jäätmehoolduseeskirja sisule määrab jäätmeseadus, kuid detailsemad reeglid on KOVi otsustada. Kuna jäätmehoolduseeskiri seab jäätmehoolduse korraldamiseks nõudeid kohalike elanike ja ettevõtete tegevusele, on eeskirja informatiivsus ja selgus nõuete ühetaolise ja täieliku täitmise seisukohalt väga olulised. Ideaalis peaks jäätmehoolduseeskiri andma [jäätmetekitajale](#) ammendava info, kuidas mingis vallas või linnas üht või teist liiki jäätmeid koguda ja käitlemiseks üle anda. Puudused jäätmehoolduseeskirjades võivad seevastu kujuneda jäätmehoolduse arendamisel tõsiseks takistuseks, millele viitas ka Eesti Jäätmekäitlejate Liidu esindaja, keda Riigikontroll käesoleva ülevaate koostamise käigus intervjueris. Puudulik regulatsioon eeskirjas põhjustab vaidlusi jäätmehoolduses tegutsevate osapoolte vahel ning tekitab kokkuvõttes ilmselt kõige enam probleeme KOVile endale.

16. Eeltoodust ajendatuna analüüsis Riigikontroll jäätmehoolduseeskirja kehtestanud KOVides eeskirjades sisalduvat infot, tuginedes seejuures osaliselt Keskkonnaministeeriumi varem kogutud andmetele. Analüüsi tulemusi kokku võttes võib järeldada järgmist:

- valdav osa eeskirjadest reguleerivad pakendijäätmete liigiti kogumist (ca 96%), kuid vähemal määral paberi- ja papi- (ca 78%) ning biolagunevate jäätmete (ca 73%) liigiti kogumist;
- valdav osa eeskirjadest reguleerivad ohtlike jäätmete käitlemist (ca 98%), kuid vähemal määral ehitus- ja lammutusjäätmete (ca 85%) ning tervishoiu- ja veterinaarteenuse osutaja jäätmete käitlemist (80%);
- mitmed eeskirjad (ca 20%) ei sisalda selgeid nõudeid kogumismahutite suurusele, paiknemisele ja tühjendamis-sagedusele.

Jäätmetekitaja – isik või asutus, kelle tegevuse käigus tekivad jäätmed, või isik, kelle tegevuse tulemusena muutub jäätmete olemus ja koostis.

17. Positiivne on, et osas eeskirjades on selle lisana loetletud liigiti kogutavate jäätmete kogumispunktid või jäätmejaamad ja prügilad (koos aadressiga), mis on eeskirja kasutaja jaoks kindlasti väärtuslik lisainfo.

Jäätmealane teavitamine

Peamine vahend teadlikkuse tõstmiseks on teave kohalikus ajalehes

18. Moodustades ühe osa jäätmehoolduse arendamisest, on jäätmealase teabe levitamine ning jäätmealane nõustamine KOVi seadusjärgne kohustus. Teavitustöö elanike ja ettevõtete jäätmete asjus teadlikumaks muutmiseks on jäätmehoolduse korralduslike nõuete täitmise ja pikemas perspektiivis jäätmekavaga seatud eesmärkide saavutamise oluliseks eelduseks.

19. Et saada ülevaadet, milliseid meetmeid rakendavad KOVid elanikkonna jäätmealase teadlikkuse tõstmiseks, analüüsis Riigikontroll valikuliselt KOVide jäätmekavasid ning küsitles valitud KOViseid. Jäätmekavades kirjeldatakse enamasti ühte kuni kolme tegevust jäätmealase või laiemalt keskkonnateadlikkuse tõstmiseks ning mõnevõrra harvemini on toodud välja ka selliste tegevuste hinnanguline maksumus. Nii jäätmekavade kui ka küsitletud KOVide selgituste kohaselt kasutatakse teadlikkuse tõstmiseks peamiselt teemakohaseid artikleid kohalikus valla- või linnalehes (88% juhtudest) ning enda või teiste organisatsioonide tellitud asjakohaste trükiste levitamist (54%). Samuti on avaldatud jäätmealast infot veebilehtedel ning vähemal määral korraldatud teabepäevi (nt koolides, lasteaedades, külakeskustes, korteriühistutele).

20. Saamaks kinnitust väitele, et peamiselt levitatakse jäätmealast infot kohalikus ajalehes, analüüsiti täiendavalt 30 valla- või linnalehte erinevas maakonnas. Analüüsi käigus selgitati, kas 2007. a jooksul on avaldatud artikleid jäätmete liigiti kogumise korralduse kohta või valla või linna territooriumil korraldatud jäätmeveo toimimise põhimõtete kohta. Selgus, et ligikaudu veerand analüüsitud KOVidest ei olnud vaadeldud perioodil ilmutanud kohalikus ajalehes ühtegi asjakohast artiklit, ülejäänud analüüsitud KOVid olid aga kasutanud selleks kohalikku ajalehte keskmiselt ühel kuni kolmel korral aastas.

21. Eelnevalt kirjeldatud meetmetele lisaks on suuremates linnades käivitatud ka pikemaajalisi keskkonnateadlikkuse kasvule suunatud projekte. Näiteks toimuvad juba mitmendat aastat jäätmealased üritused Tallinnas prügihundi-nimelise kampaania raames, Tartu linnas on ellu viidud projekt „Hoia linn puhtana”, kus heakoraküsimuste kõrval käsitleti ka jäätmete probleemi, ning eelmisel aastal algatati KIKi toetusel mitmeosaline jäätmealane kampaania Narva linnas.

22. Rääkides jäätmealase teavitustöö välistest rahastamisallikatest, siis on KIKi keskkonnateadlikkuse programmist lisaks Narva linnale toetatud projekte ka mujal Eesti omavalitsustes. Seejuures paistavad KIKi pakutavate võimaluste ärakasutamisel aktiivsusega silma mõned KOVide poolt ühiselt jäätmehooldusega tegelemiseks loodud mittetulunduslikud organisatsioonid (nt MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus).

Järelevalve jäätmekäitluse üle

Järelevalve regulatsioon on osas KOVides puudulik

23. Järelevalve jäätmekäitluse üle moodustab jäätmeseaduse järgi ühe osa jäätmehooldusest. Tingimustes, kus jäätmetekitajale on seaduse ja KOVi jäätmehoolduseeskirjaga pandud mitmeid kohustusi, on kohustuste

täieliku täitmise ning jäätmetekitajate võrdse kohtlemise seisukohalt järelevalvel oluline osa.

24. KOVi on jäätmeseaduse kohaselt kohustus kehtestada jäätmehoolduseeskirjaga järelevalve korraldus oma haldusterritooriumil toimuva jäätmekäitluse üle ning teha pidevat järelevalvet jäätmehoolduseeskirja täitmise üle. KOVide jäätmehoolduseeskirjadest selgub, et üldiselt on eeskirjades järelevalve ja/või vastutuse küsimus reguleeritud, ent väga erineva detailsusega. Osas eeskirjades kirjeldatakse üksnes vastutust, kuid mitte seda, kes ja kuidas teeb eeskirja täitmise üle järelevalvet. Mõne KOVi jäätmehoolduseeskirjas on nimetatud, et järelevalvet tehakse keskkonnajärelevalve seaduse kohaselt ning üksikute KOVide eeskirjades on esitatud järelevalve teostamiseks ka konkreetseid suuniseid valla- või linnavalitsusele: näiteks kohustus kontrollida vähemalt kord aastas **jäätmelubadega** määratud jäätmekäitlustingimuste täitmist. Leidub aga ka eeskirju, milles järelevalve ja vastutuse regulatsioon puudub.

Jäätmeluba – tegevuskoha järgse keskkonnateenistuse väljastatud luba üheks või mitmeks jäätmekäitlust või -teket puudutavaks tegevuseks.

25. Olukorda jäätmehoolduse üle tehtava järelevalve kohta peaks osaliselt peegeldama ka trahviotsuste arv, mis KOVid kui kohtuvälised väärtemenetlejad on jäätmehooldusnõuete rikkumise korral teinud. Karistusregistri andmetel on perioodil 2003–2007 määratud jäätmealaste rikkumiste eest trahve vaid kümnekond KOVi (ca 570 otsust kogusummas ca 700 000 krooni), kellest omakorda eristuvad aktiivsusega selgelt paar suuremat KOVi. Omavalitsuste koguarvu arvestades on kaheldav, et ülejäänud KOVides jäätmehooldusnõudeid ei rikuta või on rikkumised oluliselt väiksema raskusastmega. Pigem viitab kirjeldatud olukord KOVide erinevale suutlikkusele vastavaid rikkumisi tuvastada ja menetleda. KOVide poolt tehtava järelevalve teemal on Riigikontroll kavandanud eraldi auditi, mis hõlmab ka järelevalvet jäätmehoolduse üle. Seetõttu järelevalvega seotud probleemistikku käesolevas ülevaates pikemalt ei käsitleta.

Koostööorganisatsioonidesse koondunud omavalitsuste arv on piiratud

26. Piiratud ressursside tingimustes on mõistlik eeldada, et sarnaste eesmärkidega organisatsioonid teevad omavahel kulude jagamiseks ning kogemuste jm oskusteabe vahetamiseks koostööd. Arvestades KOVide arvu ning erinevat suurust, peaks see eeldus kehtima ka jäätmehoolduse arendamisel Eesti omavalitsustes ning see võimaldaks valdkonnas seatud eesmärke ja seadusest tulenevaid kohustusi paremini täita. Näiteid erinevas vormis ja ulatuses toimunud KOVide omavahelisest koostööst jäätmehoolduse korraldamisel Eestis ka leidub.

27. Koostöövormid võib jagada eesmärgi ja ulatuse poolest üldistatult kolme rühma (vt ka lisa B):

- koostöö jäätmehoolduse mitmekülgseks arendamiseks asutatud mittetulundusühingute või sihtasutuste raames, nt
 - 27 KOVi MTÜs Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus,
 - 9 KOVi MTÜs Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus,
 - 12 KOVi SAs Valga Piirkonna Keskkonnakeskus;
- koostöö algselt jäätmekäitlusrajatiste käitamiseks loodud äri- või mittetulundusühingute raames, nt

- 2 KOVi OÜs Paikre (Paikuse prügila käitamiseks),
 - 3 KOVi ASis Uikala Prügila (Uikala prügila käitamiseks),
 - 10 KOVi ASis Väätsa Prügila (Väätsa prügila käitamiseks),
 - 48 KOVi ASis Kagu-Eesti Jäätmekeskus (Kagu-Eesti regionaalprügila rajamiseks),
 - 7 KOVi MTÜs Rapla Jäätmekäitluskeskus (koostöö objekt Rapla jäätmejaam),
 - 15 KOVi MTÜs Lääne-Viru Jäätmekeskus (koostöö objekt Rakvere jäätmejaam),
 - 5 KOVi OÜs Hiiumaa Prügila (Hiiumaa jäätmejaama rajamiseks),
 - 6 KOVi OÜs Maasi Jäätmehoolduse (Maasi jäätmejaama käitamine),
 - 3 KOVi OÜs Saaremaa Prügila (prügila rajamine Saaremaale);
- mitteorganisatsiooniline koostöö korraldatud jäätmeveo ühiseks rakendamiseks või jäätmekäitlusrajatiste loomiseks, nt
 - 8 KOVi koostöö Läänemaa jäätmejaama rajamiseks,
 - 4 KOVi koostöö Põltsamaa piirkonna jäätmejaama rajamiseks,
 - samuti on *ca* 55% KOVidest, kus korraldatud jäätmevedu praegu toimub, teinud selle rakendamiseks mõne teise KOViga koostööd, moodustades ühise piirkonna ja valides ühise vedaja.

28. Mastaapsuse poolest on koostöö heaks näiteks MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus, kus ühingu eestvedamisel on rakendatud korraldatud jäätmevedu 27 KOVis ning viidud ellu muidki jäätmehooldusprojekte, nt on rajatud jäätmete liigiti kogumiseks jäätmepunktid, korraldatud ohtlike jäätmete kogumisringid.

29. Koostööd tegevate KOVide kõrval on Riigikontrolli andmetel Eestis hetkel *ca* 100 KOVi, kes ülalkirjeldatud vormis koostööd ei tee. Tuleb mõõnda, et koostöö on küll pelgalt vahend eesmärgi saavutamiseks, kuid eriti väiksemate KOVide puhul sageli ainuke mõistlik lahendus seadusest tulenevate kohustuste täitmiseks. Seetõttu peab Riigikontroll KOVide omavahelist koostööd jäätmehoolduse korraldamisel väga oluliseks ning loodab, et riigi jäätmekavas aastateks 2008–2013⁵ eesmärgiks seatud KOVide 90% osalemine koostööorganisatsioonides edukalt täidetakse.

30. Rahvusvahelisest kogemusest saab Eesti omavalitsustele tuua koostöö osas eeskujuks naaberriigi Soome, kus *ca* 40 regionaalses jäätmehooldusettevõttes on tegev *ca* 85% KOVidest. Erinevalt Eestist võimaldab Soome jäätmeseadus KOVide koostöö edendamiseks ka riigipoolset sekkumist juhul, kui koostööd peetakse vajalikuks ning KOVid ei suuda koostöötingimustes omavahel kokku leppida.

⁵ Riigi jäätmekava 2008–2013, lk 39

Jäätmekäitluse organiseerimine

Jäätmete liigiti kogumine

Sorteeritavad olmejäätmed:

- paber ja kartong,
- pakendid,
- ohtlikud jäätmed,
- biolagunevad jäätmed,
- põlevjäätmed,
- suurjäätmed,
- metallid.

Jäätmekogumispunkt – kogumis- konteineritega varustatud ning vajaduse korral aiaga ümbritsetud taaskasutatavate jäätmete esmase kogumise koht.

Jäätmejaam – detailplaneeringu alusel rajatud tehniliselt varustatud, jäätmepunkti suurema teeninduspiirkonnaga jäätmete kogumise- ja töötlemiskoht.

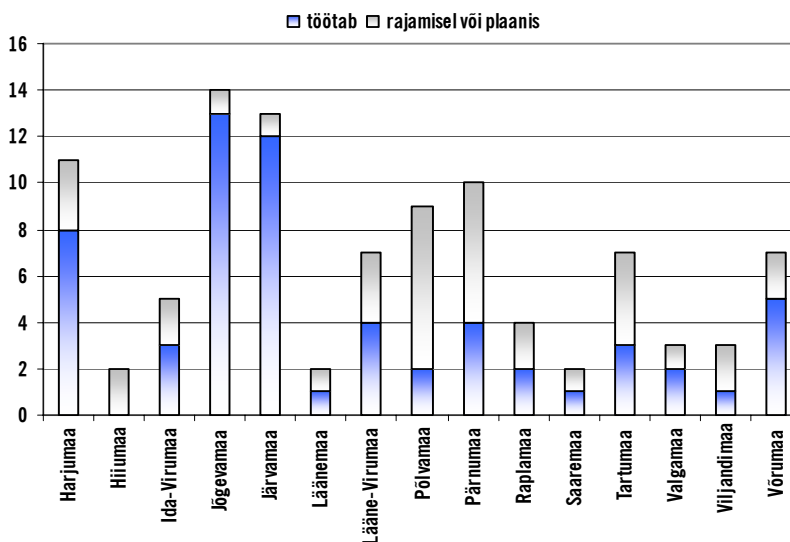
Jäätmejaamade ja -punktide võrgustik vajab alles välja arendamist

31. Jäätmete sorteerimine ja liigiti kogumine on jäätmetekke vältimise kõrval jäätmehoolduse üks olulisemaid prioriteete. Vaadates liigiti kogumist materjalide taaskasutamise ja koos sellega ressursside kokkuvõtte aspektist, on sellel tegevusel isegi laiem tähendus, kui otseselt vähendada keskkonda ladestatavaid jäätmekoguseid. Riigi jäätmekavas on seatud jäätmete taaskasutamise seoses konkreetne eesmärk – võtta taaskasutusse vähemalt 50% tekkinud jäätmetest. Selleks et edendada jäätmete sorteerimist ja liigiti kogumist, kehtib alates käesolevast aastast keeld ladestada prügilatesse sorteerimata jäätmeid.

32. Täpsemad nõuded **olmejäätmete sorteerimisele** on kehtestatud keskkonnaministri sellekohase määrusega, mille kohaselt tuleb eelistada taaskasutatavate materjalide kvaliteedi tagamiseks jäätmete sorteerimist nende tekkekohas. Jäätmete sorteerimise ja liigiti kogumise edukuse seisukohalt on oluline, et elanikkonna teadlikkuse tõstmise kõrval pööratakse tähelepanu ka füüsiliste võimaluste loomisele anda sorteeritud jäätmeid võimalikult elu- või tegevuskoha lähedal ära. Selliste võimaluste loomisega peaks tegelema eelkõige kohalik omavalitsus, kelle ülesanne on oma territooriumil jäätmete sorteerimist ning liigiti kogumist korraldada.

33. Sorteeritud ja liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks optimaalse **jäätmejaamade** võrgustiku loomine on ka üks riigi jäätmekavas välja toodud tegevustest, mille kohaselt tuleks sõltuvalt elanike arvust igasse maakonda rajada minimaalselt 2–15 jäätmejaama. Olemasolevate jäätmejaamade täpsest arvust puudub hetkel siiski terviklik ülevaade, kuna osa jäätmejaamade nime alla tegutsevatest rajatistest liigituvad tegelikkuses pigem **jäätmekogumispunktideks**. Selliseid jäätmejaamu või -kogumispunkte on koguarvuna hetkel Eestis 61 ning lähitulevikus on valmimas või plaanis rajada veel 30–40 sarnast rajatist. Nagu alljärgnevalt jooniselt nähtub, on mõnes maakonnas olnud KOVID jäätmejaamade/ -kogumispunktide rajamisel aktiivsemad.

Joonis 1. Tegutsevad ja plaanitavad jäätmejaamad / -kogumispunktid

Allikas: Keskkonnaministeerium

Jäätmete liigiti kogumise võimaluste paljusus sõltub koostööst tootjavastutusorganisatsioonidega

Probleemtoode:

- patareid ja akud,
- PCBsid sisaldavad seadmed,
- mootorsõidukid ja nende osad,
- elektri- ja elektroonikaseadmed, nende osad,
- vanad rehvid.

Tootjavastutusorganisatsioonid Eestis:

- OÜ Eesti Pandipakend (pakendid),
- MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsioon (pakendid),
- MTÜ Eesti Pakendiringlus (pakendid),
- MTÜ Eesti Elektroonikaromu (elektri- ja elektroonikaseadmed),
- MTÜ EES-Ringlus (elektri- ja elektroonikaseadmed),
- MTÜ Eesti Rehviiliit (vanad rehvid).

34. Nii jäätme- kui ka pakendiseaduses on võetud kasutusele nn tootjavastutuse põhimõte, mis laieneb **probleemtoodetele** ja pakenditele. Selle põhimõtte kohaselt peab probleemtoodete või pakendite valmistaja või müüja korraldama muu hulgas ka kasutusest kõrvaldatud toodete ning pakendite kogumise. Seadusest tulenevate kohustuste ühiseks täitmiseks on tootjate osalusel moodustanud nn **tootjavastutusorganisatsioone** (edaspidi TVO), kelle kaudu kasutatud toodete ja pakendite kogumist korraldatakse. TVO on oma vastutusalas loonud üle Eesti praeguseks mitmeid võimalusi nii pakendite äraandmiseks (kokku paigaldatud ca 5000 konteinerit) kui ka elektri- ja elektroonikajäätmete ning vanade rehvide äraandmiseks (vastavalt ca 100 ja ca 50 kogumispunkti).

35. Pakendite kogumiskonteinereite ja probleemtoodete vastuvõtu-punktide vajaliku hulga ning õige asukoha määramine eeldab tihedat koostööd KOVide ja TVOde vahel. Seda eriti pakendite osas, kus TVOdel on kohustus tagada pakendite ja pakendijäätmete üleriigiline kogumine ning KOVidel kohustus määrata jäätmehoolduseeskirjaga kogutavad pakendid ja pakendijäätmed. Ülevaate koostamiseks erinevaid osapooli intervjuerides selgus, et nõudlus tootja kulul paigaldatavate ja teenindatavate pakendikonteinereite järele suurenes märgatavalt käesoleva aasta alguses, kui ilmselt meedia vahendusel tehtud aktiivse teavitustöö tulemusena tõsis järele elanike huvi pakendijäätmete tasuta äraandmise vastu. Paraku ei suudetud mitmes KOVis tekkinud olukorda ette näha ning TVOde poolt paigaldatavate konteinerite puudus ja ületäitumine aasta alguses tekitas arusaamatusi ka KOVide ja TVOde vahelistes suhetes. Probleem oleks olnud ilmselt väiksem, kui pakendite kogumise tähtsust ning TVOde võimalusi selle osas oleks teadvustatud juba varem.

36. TVOde ja osa aktiivsemate KOVide vahel, kes on soovinud oma territooriumile mitmeid tasuta teenindatavaid pakendikonteinereid, on põhjendanud arusaamatusi konteinerite paiknemissagedus, mida seadus varem täpselt ei reguleerinud. Teadmises, et TVOdel tuleb tagada kogumine üleriigiliselt, vastavat teenust neilt ka nõuti. Samas ei määratlenud seadus, mida kujutab endast kohustus tagada üleriigiline kogumine ning millise sagedusega tuleb konteinereid paigaldada. Praeguseks on seadust täiendatud ning alates järgmisest aastast kehtivad konteinerite paiknemissagedusele konkreetsed kriteeriumid.⁶

Jäätmevedu

Korraldatud jäätmevedu kui vahend kontrolli saavutamiseks jäätmete käitluse üle

37. Neile KOVidele, kus elanikke vähemasti 1500, tuleneb jäätmeseadusest kohustus rakendada korraldatud jäätmevedu, mis lihtsustatult kujutab KOVi haldusterritooriumil majapidamistes ja ettevõtetes/asutustes tekkivate jäätmete organiseeritud äravedu kindlaksmääratud tingimustel ja konkursi tulemusena valitud vedaja poolt. Korraldatud jäätmeveoga tuleb kindlasti katta piirkonnas tekkivad olmejäätmed, kuid KOV võib vajaduse korral seda laiendada ka teist liiki jäätmetele.

⁶ Pakendiseadus, § 17¹

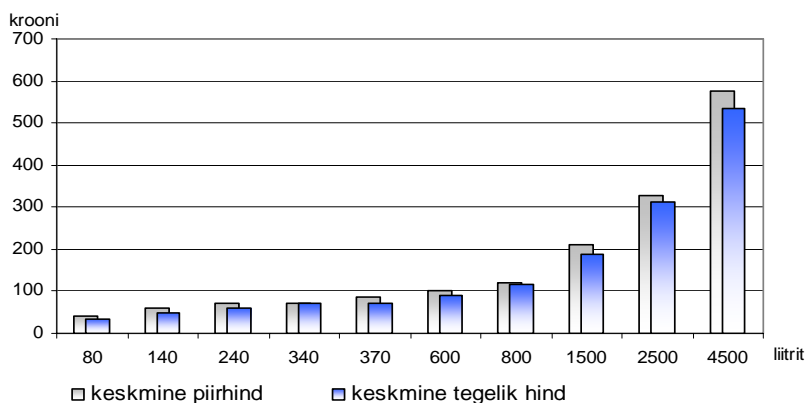
Kas teadsite, et

korraldatud jäätmeveo peamine eesmärk on vähendada väljaspool jäätmete kogumissüsteemi kontrollimatult käideldavate jäätmete hulka, mille üks ilmingutest on näiteks risustatud metsaalused ja teeääred. Selle saavutamiseks on seaduse tasandil tehtud liitumine korraldatud jäätmeveoga KOVi poolt määratud piirkonnas kõigile kinnisasja omanikele kohustuslikuks ning alates korraldatud jäätmeveo rakendamisest tuleb neil tekkinud jäätmete hulgast sõltumata hakata jäätmeveo eest maksma.

38. Korraldatud jäätmeveo rakendamiseks peab valla- või linnavolikogu määrusega kinnitama jäätmeliigid, millele korraldatud jäätmevedu laieneb, veopiirkonna(d), kus vedu toimuma hakkab, ning veo sageduse ja vedajale makstava teenustasu piirmäärad. Riigikontroll analüüsis asjakohaseid õigusakte KOVides, kus praeguseks on korraldatud jäätmeveo konkurss, ja selgitas, millised jäätmeliigid on korraldatud jäätmeveoga hõlmatud ning milliseks on konkursi tulemusena kujunenud jäätmeveo hinnad võrrelduna piirhindadega.

39. Selgus, et korraldatud jäätmeveo rakendamise määruse vastu võtmisest kuni veo alguseni on kulunud keskmiselt poolteist aastat. Korraldatud jäätmevedu hõlmab enamikus KOVides üksnes segaolmejätmeid (ca 70%) ning vähemal määral paberit ja kartongi (ca 27%), suurjätmeid (ca 26%) ning biolagunevaid köögi- ja sööklajajätmeid (ca 14%). KOVisid, kus korraldatud jäätmeveoga kogutakse kõiki loetletud liiki olmejätmeid, on ca 14%. Ühestki volikogu asjakohasest õigusaktist aga ei tuvastanud Riigikontroll, et lisaks olmejätmetele hõlmaks korraldatud jäätmevedu mingit muud liiki jätmeid. Jäätmeveo piirhindade ja konkursi tulemusena kujunenud hinnad erinevad osas KOVides kuni kaks korda, kuid keskmise tasemena on jäänud tegelikud hinnad piirhindadest ca 7% madalamaks (vt ka joonis 2).

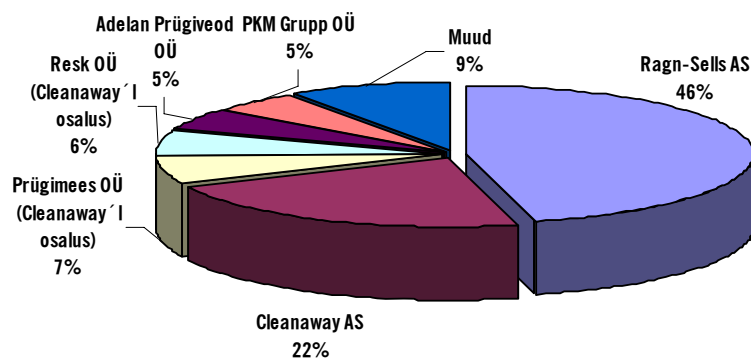
Joonis 2. Korraldatud jäätmeveo piirhinnad ja tegelikud hinnad levinumate mahutite kaupa segaolmejätmete kohta (kroonides)

Allikas: Riigikontroll (aprill 2008)

40. Konkursside tulemusena edukaks tunnistatud veoettevõtetest eristuvad selgelt kaks suuremat, s.o Ragn-Sells AS ning Cleanaway AS, kes on edukaks tunnistatud vastavalt 46% ja 22% juhtudest.

Joonis 3. Korraldatud jäätmeveo konkurssidel edukaks tunnistatud veoettevõtted

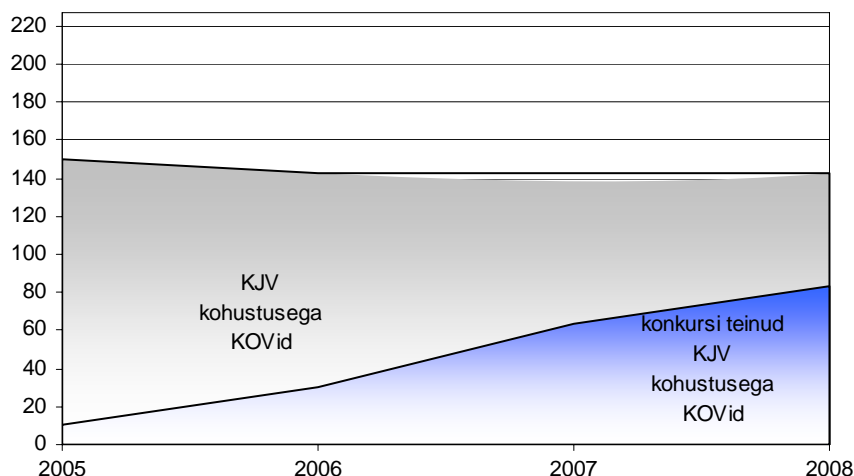
Allikas: Riigikontroll (aprill 2008)

Korraldatud jäätmeveo rakendamine on valmistanud KOVidele raskusi

41. Korraldatud jäätmeveo põhimõtte sisaldus juba 1998. a vastu võetud jäätmeseaduses⁷, mille asendas täpsemas vormis ja ulatuses 2004. a jõustunud ning hetkel kehtiv jäätmeseadus. Viimases nähti korraldatud jäätmeveole üleminekuks KOVidele ette ka konkreetne tähtaeg, s.o 01. jaanuar 2005. Vaatamata sellele, et põhimõtte on seaduse tasandil kasutusel juba kümnekond aastat, on selle rakendamine toimunud KOVides suure ajalise nihkega. Protsess on hoogustunud alles paaril viimasel aastal, kuigi ka veel praegu on märkimisväärsel arvul KOVid, kus korraldatud jäätmevedu ei toimu (vt joonis 4).

42. Korraldatud jäätmeveo kohustusega KOVide seas, kus vedu seaduse kohaselt veel ei toimu, on üsna proportsionaalselt esindatud nii linnad kui ka vallad – mõlemaid vastava kohustusega linnade või valdade arvust ca 43%. Võttes sarnase arvestuse aluseks elanike arvu, selgub, et ca 50% elanikkonnast, kes peaks olema liidetud korraldatud jäätmeveoga, seda praegu veel ei ole. (vt ka lisa A)

Joonis 4. Korraldatud jäätmeveole (KJV) ülemineku dünaamika

Allikas: Riigikontroll (aprill 2008)

⁷ Jäätmeseadus alates 01.12.1998 kuni 01.05.2004, § 14

43. KOVidelt kogutud infole toetudes analüüsis Riigikontroll põhjuseid, miks korraldatud jäätmevedu ei ole rakendunud või selle rakendamine on viibinud. Olukorda põhjendati mitmeti, kuid levinumad nendest seisnevad kokkuvõetult järgnevas:

- piiratud võimalused kaasata protsessi vajalikku oskusteavet, st KOVil puuduvad valdkonda tundvad spetsialistid, nad on muude ülesannetega koormatud ja/või napib raha oskusteabe sisseostmiseks,
- naaberomavalitsustega koostöös lahenduste otsimine on olnud ajamahukas, st kuigi paljudel juhtudel on koostöö jõudnud positiivse tulemuseni, on ühiste seisukohtade kujundamine ja õigusaktidesse koondamine toonud kaasa täiendava ajakulu,
- kavandatud koostöö naaberomavalitsustega on ebaõnnestunud, st endised koostöö osapooled on ajalise nihkega olnud sunnitud alustama protsessiga iseseisvalt,
- vaidlused jäätmeveo ainuõiguse andmiseks korraldatud konkursi tulemuste üle on tinginud uue konkursi, mis on samuti nihutanud korraldatud jäätmeveo algusaega,
- oodatud on selgust piirkonna jäätmekäitluskohtade tuleviku osas, et seda infot jäätmeveo piirhindade ja muude veotingimuste kehtestamisel arvestada.

44. Kuigi see ei tulene otseselt KOVide esitatud selgitustest, tuleb eeltoodule ilmselt lisada ka asjaolu, et seaduses puuduvad hetkel efektiivsed mõjutusvahendid, mis täiendavalt motiveeriks KOViseid kehtestatud nõudeid täitma. Teisisõnu – korraldatud jäätmeveo rakendamata jätmisel mingi sanktsioon KOVi ei ähvarda.

KOVide praktika korraldatud jäätmeveost vabastamisel on erinev

45. Jäätmeseadus annab KOVile võimaluse vabastada isik tema põhjendatud avalduse alusel korraldatud jäätmeveost tingimusel, et isik korraldab oma jäätmete käitlemise ise. Kuigi teatud juhtudel võib vabastamine olla otstarbekas, peaks see korraldatud jäätmeveo eesmärki arvestades jääma erandlikuks ning vabastamise põhjendatust toetama regulaarne järelevalve.

46. Riigikontroll analüüsis valitud KOVides korraldatud jäätmeveost vabastamise praktikad, millest selgus, et KOVide praktika vabastuste võimaldamisel ning vabastamisel aktsepteeritavad põhjendused on küllaltki erinevad. Sarnane on KOVides majandustegevuses osalevate isikute (nt kauplusteketid) vabastamine, kes on juba varasemast ajast korraldanud oma jäätmete äraveo ise. Vabastusi on antud ka põhjustel nagu ebasobivad teolud (vedaja on mõnel pool nõudnud kindla laiusega teed), kinnistu koos sellel asuva hoonestusega ei ole aastaringi kasutuses (nt suvemajad, garaažid) või kasutatakse naaberkinnistuga ühist konteinerit. Seejuures võib ühes KOVis asuv suvemaja omanik saada vabastuse, kuid sarnastel tingimustel teises KOVis kasutatava suvemaja omanik mitte. Vabastamise alternatiivina on üsna levinud algselt kinnitatud konteinerite tühjendamissageduse muutmine, mida mõnes KOVis on praeguseks rakendatud juba ligikaudu kolmandikule jäätmevaldajatest. Kõrvuti korraldatud jäätmeveost vabastamise taotluste

menetlemisega korrastatakse mitmel pool ka jäätmevaldajate registrit, millesse algselt kantud andmed on osutunud ebaõigeteks (nt on sattunud registrisse hoonestamata kinnistud, kinnistuid väljaspool jäätmeveopiirkonda jms).

47. Vabastamiste osakaal vaadeldud KOVides ulatus 0,1 kuni 28 protsendini jäätmevaldajate registrisse kantud isikute koguarvust. Riigikontroll loodab, et vabastuste osakaalu nii suur erinevus ei viita mõne KOVi pealiskaudsusele vabastamiseks esitatud põhjenduste hindamisel, ning rõhutab veel kord, et vabastamiste õigustatus peab saama kinnituse tõhusa järelevalve kaudu.

Prügilad

Kas teadsite, et

2009. a kuuluvad sulgemisele järgmised prügilad:

- Oru prügila Harjumaal,
- Käina prügila Hiiumaal,
- Sillamäe prügila Ida-Virumaal,
- Ussimäe prügila Lääne-Virumaal,
- Adiste prügila Põlvamaal,
- Kudjape prügila Saaremaal,
- Aardlapalu prügila Tartumaal,
- Valga prügila Valgamaal,
- Viljandi prügila Viljandimaal,
- Räpo prügila Võrumaal.

Allikas: Keskkonnaministeerium

Valdav osa olmejäätmetest ladestatakse nõuetele vastavatesse prügilatesse

48. Jäätmeseadus sätestab kohustuse viia olemasolevad prügilad nõuetele vastavusse või sulgeda nõuetele mittevastavad prügilad hiljemalt 16.07.2009 ning korrastada suletud prügilad hiljemalt 16.07.2013. Keskkonnaministeeriumi andmetel on praegu Eestis kuus nõuetele vastavat ning kümme mittevastavat tavajäätmete prügilat. Nõuetele vastavad Jõelähtme prügila, Uikala prügila Kohtla vallas, Torma prügila, Väätša prügila, Paikuse prügila ning ehitus- ja lammutusjäätmete ladestuskoht Tallinnas Koplis. Tuues võrdluseks 2001. a kasutuses olnud 125 tavajäätmete prügilat, on prügilate arv viimastel aastatel jõudsalt vähenenud ning positiivse arengu tulemusena saab välja tuua asjaolu, et 2007. a ladestati nõuetele vastavatesse prügilatesse juba ca 85% tekkinud olmejäätmetest.⁸

49. Prügilate sulgemise kõrval nõuab jätkuvalt tähelepanu ja ressursse suletud prügilate korrastamine ning järelhooldus. Keskkonnaministeeriumi andmetel oli 2007. a Eestis kokku 22 suletud, kuid veel korrastamata tavajäätmete prügilat, mida oli maakondadest kõige enam Pärnumaal. Jäätmeseadus näeb ette suletud prügilate järelhoolduse, mille täpsem sisu kooskõlastatakse enne prügila sulgemist piirkondliku keskkonnateenistusega, kellele tuleb järelhoolduse osas esitada ka iga-aastast aruandlust. Keskkonnaministeeriumist saadud info kohaselt prügilate järelhooldusega KOVides väga suuri probleeme ei ole, kuid probleeme on tekitanud puudulikud andmed kõikide endiste prügilate asukoha kohta. Viimane on põhjustanud juhuseid, kus endise prügila alal on alustatud teadmatuses ehitustegevust ning prügila lahti kaevatud.

50. Riigi jäätmekavas aastateks 2008–2013 arvestatakse vajadusega rajada lisaks olemasolevatele nõuetele vastavatele tavajäätmete prügilatele sarnased rajatised ka Kagu-Eesti piirkonda (Tartu, Valga, Võru ja Põlva maakond) ja Saaremaale. Arvestades piirkonnas elavate inimeste arvu ning asjaolu, et 2009. a suletakse kõik Kagu-Eesti regioonis praegu tegutsevad prügilad, on prügila või sellele alternatiivse jäätmekäitlusrajatise puudumine tõusmas tõsiseks probleemiks just Kagu-Eestis. Piirkonda regionaalse jäätmekäitluskeskuse rajamiseks on otsitud sobilikku asukohta kümme aastat, kuid projekti ellu viia ei ole õnnestunud. Tõenäoliselt tuleb seetõttu vähemalt esialgu hakata alates 2009. a keskpäigast Kagu-Eestis tekkivaid jäätmeid vedama ning

⁸ Riigi jäätmekava aastateks 2008–2013, lk 17

ladestama Paikuse, Väätsa või Torma prügilasse, mis nii majanduslikus mõttes kui ka jäätmeseaduses sätestatud läheduse põhimõtet arvestades ei ole kindlasti parim lahendus.

/allkirjastatud digitaalselt/

Anneli Narusk

V auditosakonna auditijuht peakontrolöri ülesannetes

Ülevaate iseloomustus

Ülevaate eesmärk

Ülevaate koostamise eesmärgiks oli analüüsida jäätmehoolduse olukorda valdades ja linnades ning üldistavalt hinnata valdkonna korraldamiseks seadusest tulenevate ülesannete täitmist.

Ülevaate ulatus ja käsitlusviis

Infot koguti ja omavalitsuste tegevust jäätmehoolduse korraldamisel hinnati jäätmeseaduses sätestatud nõuetest lähtudes. Ülevaates käsitletakse

- jäätmekavade ja jäätmehoolduseeskirjade koostamist,
- jäätmealase teabe levitamist,
- järelevalvet jäätmekäitluse üle,
- jäätmete liigiti kogumise korraldamist,
- korraldatud jäätmeveo rakendamist,
- nõuetele mittevastavate prügilate sulgemist,
- omavalitsuste vahelist koostööd.

Ülevaate tarbeks koguti teavet, analüüsides KOVide jäätmekavasid, jäätmehoolduseeskirju, korraldatud jäätmeveo rakendamist ja jäätmeveo piirhindu käsitlevaid õigusakte, KOVide veebilehti ja kohalikke ajalehti. Kasutati samuti Keskkonnaministeriumilt saadud kirjalikku ning veebilehel avalikuks kasutamiseks väljapandud infot.

Ülevaate koostamise tarbeks tehti intervjuu Tallinna Keskkonnaameti jäätmehoolduse osakonna juhataja Jana Kivimägi, Keila Linnavalitsuse ehitusinseneri Taidus Aavega, Eesti Jäätmekäitlejate Liidu tegevjuhi Margit Rüütelmanniga, Keskkonnaministeriumi jäätmeosakonna juhataja Peeter Eekiga, MTÜ Eesti Pakendiringlus juhatuse liikmete Aivo Kangusi ja Anti Tammeoksaga ning MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsiooni tegevjuhi Ahto Huntiga.

Ülevaate koostamise aeg

Ülevaate koostamisel kasutatud andmeid koguti ja analüüsiti põhilises osas 2008. a aprilli- ja maikuus.

Ülevaate koostasid Tambet Drell ja Marko Seier.

Kontaktandmed

Ülevaate kohta saab lisainfot Riigikontrolli kommunikatsiooniteenistusest tel +372 640 0704 või +372 640 0777, e-post riigikontroll@riigikontroll.ee

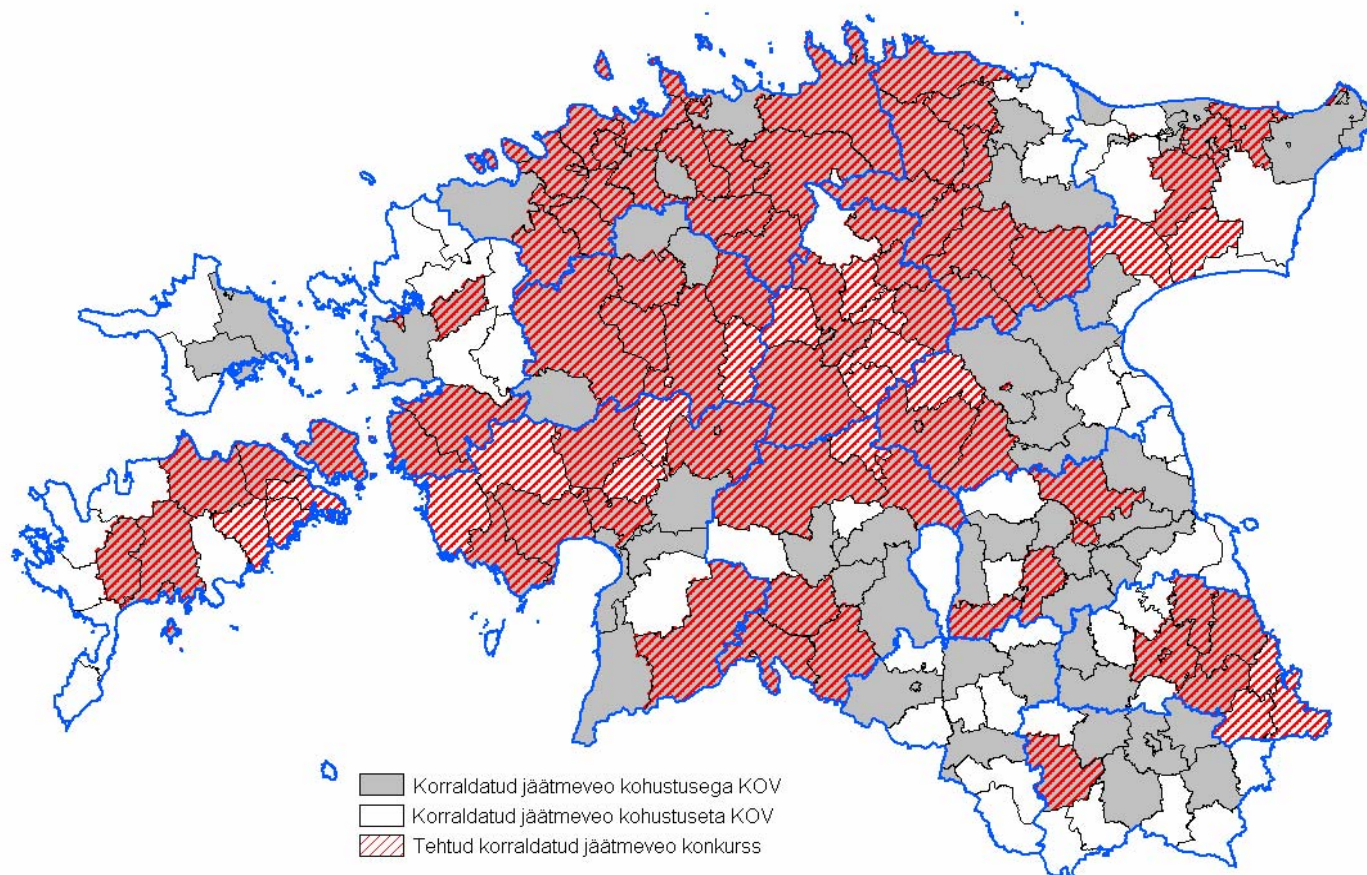
Ülevaate elektrooniline koopia (pdf) on saadaval koduleheküljel www.riigikontroll.ee.

Ülevaate number Riigikontrolli asjaajamissüsteemis on OSV-2-1.4/08/57.

Riigikontrolli postiaadress on:

Narva mnt 11a
15013 TALLINN
Tel +372 640 0700
Faks +372 661 6012
riigikontroll@riigikontroll.ee

Lisa A: Jäätmeveo konkursi korraldanud KOVid (aprill 2008)

Lisa B: Koostöövormide levik

